

Ismertetés a SEC Collegium Hungaricum újabb kötetéről

MEMORABILIA. A Collegium Hungaricum Societatis Europaeae Studiosorum Philologiae Classicae V. országos konferenciáján elhangzott előadások. szerk.: Locsmándi D. Bp, 2010.

Igazán sokszínűnek mondható a kötet, mely az ötödik alkalommal megrendezett SEC konferencián elhangzott előadásokból született. Az Eötvös Collegium (Officina de Ioanne Bollók Nominata), a szegedi egyetem (Officina Försteriana), a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (Tres Montes) és az ELTE (Officina Thewrewkiana) képviseltette magát az eseményen. A megjelent tanulmányok nagy része a klasszikus antikvitásból merítette a témáját, de szép számmal képviseltetik magukat azok, amelyek kilépnek ebből a korszakból. A változatosság másik oka, hogy míg az egyik előadó Bizánca kalauzol minket, a másik Mezopotámiába, vagy a középkori Magyarországra.

Az előadások egy jelentős része bizánci tematikájú volt, köztük mindjárt a kötetet nyitó Lovász Lilláé, aki egy görög nyelvű missilis levéllel foglalkozott. A töredék fizikai tulajdonságainak bemutatása után megkísérelte datálni a levelet, ehhez a betűformák és a tartalom vizsgálatát hívta segítségül. Delbó Katalin egy a 14. századból származó, feltehetően bizánci keletkezésű florilegiumot mutatott be, elsősorban a paleográfiai eredményekre koncentrálnak. Két Boethius-értekezés egy-egy részletének bizánci fordítását vizsgálta Szegvári Zoltán, szót ejtve magáról a kéziratról és az igen magas színvonalú fordításról is. A 15. századi szöveggyűjteményben fennmaradt mindkét részlet a Szentháromság titkát fejtegeti, a nyugati álláspont megértéséhez ad segítséget. Hegyi Orsolya, Tölgyesi Nóra, Stumpf Julianna és Házi Balázs mindannyian a ferrara-firenzei zsinat (1439-1443) után görög nyelvre fordított teológiai kódexből merítették vizsgálódásaik alapanyagát. Mindegyik szövegben közös, hogy a Szentháromsággal kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik. Az első esetben az előadó egy bizánci florilegium egy részletének fordítástechnikai és filológiai vizsgálatát végezte el. Külön felhívta a figyelmet az előadó a fordítási érdekességekre, melyek elsősorban a másoló figyelmetlenségéből erednek, majd azon szentírási idézeteket vette sorra, melyekkel Ágoston a Szentlélek származását akarta bizonyítani. Tölgyesi Nóra, hogy világossá tehesse a tanítást, mely itt megfogalmazódik a Szentlélekről, részletesen végigveszi az általa vizsgált pseudo-augustinusi párbeszéd bizánci fordításának tartalmát is. A Te Deum két görög fordításáról esett szó Stumpf Julianna előadásában. A 4. század óta ismert himnusz eredetének és a hozzá kapcsolódó legendáknak az ismertetése után tért át a fordításokra az előadó. Megállapította, hogy az alapszövegen túl az ima egy második fordítása is megtalálható a főszöveg sorai közé írva ugyanattól a kéztől. Ez az utóbbi változat pedig még kidolgozottabb, pontosabb és árnyaltabb, mint az első. Házi Balázs nem a fordítást tette az előadása tárgyává, hanem az uniós zsinaton Guliano Cesarini által elmondott beszéd érvrendszerét vizsgálta, aki a meggyőzés eszközeként nemcsak a történelmi példákat és idézeteket tette, de saját fejtegetésekbe is bocsátkozott. Az utolsó ilyen tematikájú előadás Kondákor Szabolcstól hangzott el, ő Cesarini beszédéhez kapcsolódva a korábbi zsinati döntéseket vizsgálta.

Két előadás erejéig kalandozhattunk az ókori keleten. Földi Zsombor az előadása elején röviden összefoglalta, milyen formákban találkozunk a šakanakku tisztséggel az óbabiloni kor előtt, majd részletesen bemutatta a forráscsoportokat, - elsősorban a leveleket, jogi - illetve adminisztratív jellegű szövegeket, - melyek révén képet kaphatunk a tisztségről az óbabiloni korban. Fullér Andrea pedig a líbiai korra datálható kilenc női bronzplasztikáról

tartott előadást. Az öntési folyamat lépéseinek és a díszítés módjainak bemutatása után áttért a kelezésre, majd utolsó gondolatként a fennmaradás lehetséges okát tárta a hallgatóság elé.

Latin nyelvű forrással dolgozott Locsmándi Dániel. Szapolyai Imre és István felemelkedésének egyik állomásával, a szepesi örökös ispánsággal, a hozzá kapcsolódó előjogokkal foglalkozott, valamint a kinevező oklevél elemzésével. Palotás György az előadása első felében a commentarius műfajt mutatta be a 20. századi elméletek alapján és ezek segítségével elemezte Caesar történeti munkáit, majd a narrativitás nyelvtani jellegzetességeiről beszélt. Gellérfi Gergő Lucanus Pharsalia című művének egy részletét elemezte és ennek kapcsán felvetette, hogy az itt szereplő miles szót egy katonaként, nem katonaságként kell értelmeznünk. Azért, hogy ezt alátámassza, feltárta a lehetséges irodalmi előképeket majd rávilágított arra is, hogy a rövid részletnek milyen másodlagos jelentéstartalmára bukkanhat a figyelmes olvasó. Peszlen Dóra azt mutatta be, hogy a görög mitológiából ismert alak, Peleus, hogyan jelent meg a latin irodalomban, Catullusnál, vagy Senecánál, de elsősorban a legterjedelmesebb corpusban, a Metamorphosesban. Az utolsó előadás, melyet ide sorolhatunk, Földiák Vincétől hangzott el. Ő az Aeneis egy részletének elemzésén keresztül mutatta be, hogy a kétértelműen fogalmazott szöveg milyen színessé teheti a művet s milyen sokféle értelmezési lehetőséget kínál, hiszen az eseményeknek így csak egy vázát adja.

A konferencián öt olyan előadás hangzott el, mely ógörög nyelvű klasszikus irodalmi szöveg vizsgálatán alapult. Az első ilyen Hajdú Attilától hallhattuk, aki először a történeti elégia műfaját vizsgálta, majd Pindaros és Hérodotosz narrátori szerepét vetette össze, arra keresve a választ, hogy Pindaros vajon mintát adhatott-e Hérodotosz-nak. Benedek Noémi ellentétben az eddigi kutatások legtöbbször arra kereste a választ, hogy mi a paródia tárgya Aristophanes Békák című művében. Eddig ugyanis azt vizsgálták, vajon kit tartott jobb költőnek a szerző. Bujdosó Ádám előadása tárgyul a korai sztoikus Chrysipposznak a végzetről szóló tanítását választotta. Csak közvetve ismerhetjük meg azonban ezt, az erről szóló két mű ugyanis elveszett. A rá vonatkozó fennmaradt utalásokat, idézeteket elemezve azonban az előadó világossá tette, hogy Chrysipposz végzetről alkotott elképzelése oksági és teleológiai. Mindezzel kapcsolatban a szabad akarat kérdését is vizsgálta a dolgozat és három érveléssel alátámasztva azt állapította meg, hogy ebben a rendszerben nem beszélhetünk az akarat szabadságáról. Vonnák Diána Erős szerepét vizsgálta Platón egyik dialógusában, a Phaidrosban. Gábor Sámuel előadásában pedig Aischylos Leláncolt Prométheusát vizsgálva kereste az összefüggéseket Prométheus, Zeus és a görög irodalomban a kezdetektől jelen lévő Typhón sorsának alakulása között. Eközben megemlítette, milyen különbségeket találunk, ha a hésziodoisi vagy a pindarosi történetekkel vetjük össze Aischylos művét. Mind időben, mind pedig térben óriási tehát a távolság, melyet közrefogtak az előadások, mégis olvasva a kötetet talán minél több ugyanilyen tehetséges fiatalra átragad ez a lendület és lelkesedés, amivel itt találkozhatunk.